

MEGGYŐZŐDÉS ÉS KÖZVÉLEMÉNY

Amikor a közvélemény állását vizsgáljuk, nem elég, és sokszor téves utakra vezethet, ha pusztán a nyers eredményekből vonunk le következtetéseket. A kutatónak nem lehet elég a számszerű eredmény, vagy a százalékos arány, tudnia kell azt is, hogy a közösséget alkotó egyesek által nyilvánított vélemény mennyire határozott, tehát *mennyire fakad az egyesek – összegezve pedig - a közösség meggyőződéséből*. A válasz és a meggyőződés közötti eltérésnek igen sok oka lehet. Annak belátásához, hogy a meggyőződés és a leírt „vélemény” mennyire eltávolodhat egymástól, elég csak arra gondolni, hogy a kérdés félreértése, a helyzetnek pontatlan ismerete, az előfeltételek tisztázatlansága és számos külső vagy belső lélektani hatás igen változatos módon alakíthatja az adott választ.

Ennek a jelenségnek hatását vizsgáltuk a *dr. Horváth Barna* kolozsvári egyetemi professzor által tartott *közvéleménykutatási kísérleteken* is és az ilyen alapon kapott eredményt szándékozom az alábbiakban nagyjából ismertetni.

A kísérleten minden résztvevő nyomtatott kérdőívet kapott. Ennek első oldalán „^4” táblázat foglalt helyet 16 ponttal. E táblázat a legerősebb véleménytől („Olyan mélyen gyökerező véleményem, amelyet életemmel és véremmel is kész vagyok bármikor tanúsítani és megvallani”) *a véleményerősség változatos skáláját adja* egészen a „fogalmam sincs a dologról” határozott állásfoglalásáig. Az egyes – később következő – kérdések mellett tehát a válaszoló rögtön feltűntethette azt is, hogy az adott vélemény mennyire fakad igaz meggyőződéséből, így pl. *A-5* („megfontolt és indokolt véleményem”), vagy *A-13* („nehezemre esik véleményt mondani”), esetleg *A-9* „fogadni mernék rá”.

Mint az érzelmi reakció – milyen hatással volt rám a kérdés? – eredményeit, a vélemény erősségére vonatkozóan összegyűlt adatokat is a következő négy kérdésre dolgoztam fel részletesen:

1. Helyesli-e a lehetőleg széleskörű egyetemi önkormányzatot (autonómiát)? (Igen – nem).
2. Ki volt Ady? (Tíz válaszlehetőséggel.)
3. Milyen a Bartók-muzsika? (Tíz válaszlehetőséggel.)
4. Elfogadja-e azt a véleményt, hogy a jog egyszerűen az, amit a hatalom előírt? (Igen-nem).

Mindenekelőtt azt lesz talán szükséges ismertetni, hogy a vélemény erősségére vonatkozóan az 1 kérdésnél összesen 98, a 2-nál 208, a 3-nál 143, a 4-nel pedig 45, mind *a négy kérdésre tehát összesen 494 jelzést találtunk*.

Hogyan oszlanak ezek meg most már az egyes fokozatok között?

Az *első kérdésnél* a 14 tagból álló legnagyobb csoport (14.28%) csak „megkockáztatja a vélekedést”, a következő legnagyobb (13 tagú, 13.26%) „megfontolt és megindokolt” véleményét nyilvánítja, míg 7-en (7.14%) „életükkel és vérükkel is” készek válaszukat megvallani. Egy résztvevő (1.02%) „nem tud magának véleményt alkotni”, 8-nak pedig (8.16%) „fogalma sincs a dologról”.

Az *Ady irodalmi megítélésére* vonatkozó második kérdésnél a meggyőződés foka már sokkal inkább megoszlik, a legnagyobb – 47 tagú – csoport (22.59%) „kialakult véleményét” jegyezte fel, a következő csoport – az *A-4-re* és az *A-6-ra* hivatkozók 24-24-en (11.53-11.53%) – „érvek és ellenérvek alapos mérlegelése után „leszűrt”, illetőleg „megállapodott”, véleményt adtak, a harmadik – 22 tagú – csoport (10.86%) „megfontolt véleményének” adott kifejezést.

Ennél a kérdésnél 14 szavazónak (6.73%) „nehezebbé esett” véleményt mondani.

A *harmadik* kérdésre adott válaszok – a jelzések szerint – kevésbé határozottak. Igaz ugyan, hogy 22-en erre is „kialakult”, 12-en pedig „megállapodott” véleményük alapján válaszoltak (15.39 ill. 8.38%), de 17-en csak „megkockáztatták a vélekedést” (11.81%), 14-en pedig csak „sejtelmük, érzésük” alapján töltötték ki a választ, 12 kérdezettnek pedig (8.39%) „nincs véleménye”.

A legkevesebb, de ugyanakkor a legeggyöntetűbb véleményerősségi jelzést a *negyedik* kérdésnél találtunk. A feljegyzőknek majdnem a fele (46.66%) a leghatározottabb, az utána következő csoport pedig a *B-2*-ben megadott fokon hajlandó véleményét „életével és vérével”, illetve „tettekkel” is tanúsítani és megvallani.

A táblázaton feltüntetett véleményerősségi fokozatok között körülbelül a 7. ponttal fejeződik be a megbízható vélemények sora, s a 8-16. alattiak már bizonytalanok. Ebből következően arra az eredményre jutunk, hogy az 1 kérdésre 55.10% megbízható – 44.89% bizonytalan; a 2-ra 64-88% megbízható – 35.09% bizonytalan; a 3-ra 46.15% megbízható – 53.48% bizonytalan, végül a 4 kérdésre 95.55% megbízható és 4.44% bizonytalan választ adtak a véleményezőik.

Befejezésül még *összevontan* is kimutathatjuk, hogy a négy vizsgált kérdésben milyen arány van a megbízható és a bizonytalan válaszok között. *Megebízható* az autonómia kérdésében 54 (55.10%), Adynál 135 (64.88%), Bartóknál 66 (46.15%) és a jognál 43 (95.55%); összesen 298 szavazat. *Megebízhatatlan* ezzel szemben az 1 kérdésnél 44(44.89%), a2-nál 73 (35.09%), a 3-nál 77 (53.48%), a 4-nél pedig 2 (4.44%)3.

Megállapíthatjuk tehát, hogy a vélemény erősségét feltüntető valamennyi szavazónak (494) mintegy két-harmad része (60.30%-a) *megebízható* véleményt adott és körülbelül csak *egyharmad rész* (39-70%) a többé-kevésbé *bizonytalanul* válaszolók csoportja.

Buday Árpád